

HUQUQIY SOHADA KRAUDSORSINGNI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH: TALABLAR TAHLILI VA AQSH MODELI

Najimov Og‘abek

najimovogabek28@gmail.com

Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va qiyosiy huquqshunoslik fakulteti 1-
bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada AQSh tajribasi asosida huquqiy sohada kraudsorsing jarayonlari, ularning huquqiy tartibga solinishi va amaliy natijalari tahlil qilinadi. Tadqiqot sifatli huquqiy tahlil (qualitative legal analysis) metodologiyasiga asoslanib, “Administrative Procedure Act”, “Model Rules of Professional Conduct” hamda “Work for Hire” konsepsiyasi kabi me‘yorlar doirasida olib borildi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, AQShda kraudsorsing huquqiy ishtirokni kengaytirish, adolatga kirishni osonlashtirish va davlat boshqaruvida shaffoflikni oshirishning samarali vositasiga aylangan. “Casetext”, “Regulations.gov”, “Peer-to-Patent” va “CrowdJustice” kabi platformalar orqali fuqarolar qonun loyihalarini muhokama qilishda, sud amaliyotini tahlil qilishda va ijtimoiy ahamiyatga ega ishlarni qo‘llab-quvvatlashda faol ishtirok etadi. Tadqiqot yakunida O‘zbekiston uchun AQSh tajribasini moslashtirish bo‘yicha tavsiyalar berilgan — jumladan, huquqiy kraudsorsingni normativ asosga kiritish, raqamli huquqiy savodxonlikni oshirish va ochiq muhokama tizimini yaratish zarurligi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: kraudsorsing, huquqiy tartibga solish, AQSh huquqi, Casetext, Regulations.gov, huquqiy ishtirok.

Kirish

XXI asr boshlarida axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi inson faoliyatining deyarli barcha sohalariga chuqur ta’sir ko‘rsatdi. Internet, ijtimoiy tarmoqlar va sun’iy intellekt asosidagi tizimlar natijasida jamiyatda yangi ijtimoiy-

iqtisodiy va huquqiy mexanizmlar vujudga keldi. Shulardan biri — kraudsorsing tushunchasi — dastlab iqtisodiy va IT sohalarida shakllangan bo‘lsa-da, bugungi kunda huquqiy tizimda ham o‘z o‘rnini topmoqda. Jeff Howe tomonidan 2006 yilda “Wired” jurnalida ta’riflanganidek, kraudsorsing — “an’anaviy ravishda ma’lum bir kishiga yuklatilgan ishni keng jamoa muhokamasiga ochiq tarzda topshirish” jarayonidir. Dastlab biznes loyihalarida va ijtimoiy media kampaniyalarida qo‘llanilgan bu model, hozirda huquqshunoslik, davlat boshqaruvi, sud tizimi va qonunchilik jarayonlarida ham faol tatbiq etilmoqda. Huquqiy sohada kraudsorsingning asosiy g‘oyasi — huquqiy bilimlarni ulashish va takomillashtirishdir. Bu model orqali jamiyatning barcha qatlami, xususan, fuqarolar, talabalar, advokatlar va hatto deputatlar ham qonun loyihalarini muhokama qilish, huquqiy tadqiqot olib borish, yoki sud amaliyotini tahlil qilishda ishtirok etishlari mumkin. Ushbu jarayon, bir tomondan, huquqiy demokratiya va fuqarolarning ishtiroki tamoyillarini mustahkamlaydi; boshqa tomondan esa maxfiylik, professional etika, va huquqiy javobgarlik masalalarini kun tartibiga olib chiqadi. Ayniqsa, AQShda bu model keng rivojlangan va amaliy hamda normativ asoslarda mustahkamlangan. Shu sababli, maqolada AQSh tajribasi markaziy o‘rinni egallaydi va u O‘zbekiston uchun moslashtirilgan model ishlab chiqishda muhim asos bo‘lib xizmat qiladi.

Metodlar

Ushbu tadqiqotda kraudsorsingning huquqiy jihatlarini o‘rganishda sifatli huquqiy tahlil (qualitative legal analysis) yondashuvi tanlandi. Asosiy manbalar sifatida AQShning rasmiy huquqiy me’yorlari, ilmiy maqolalar va tajriba platformalarining amaliyotlari tahlil qilindi. Patricia Newcombe (2016) “Kraudsorsing Legal Research: The Opportunities and Challenges” asarida

huquqiy tadqiqotlarda kraudsorsingning amaliy modeli sifatida Casetext va WeCite platformalari o‘rganildi. Bashayr A. Alqahtani va boshq. (2017) “Legal and Ethical Issues of Kraudsorsing” maqolasida axborot maxfiyligi, mualliflik huquqi va sifat nazorati masalalari tahlil qilindi. Shu bilan birga, AQShning “Administrative Procedure Act” (APA) va “Model Rules of Professional Conduct” me’yorlari asosida huquqiy cheklovlar aniqlangan. Empirik misollar sifatida Casetext, Peer-to-Patent, CrowdJustice va Regulations.gov kabi platformalarning amaliyoti tahlil qilindi. O‘zbekiston sharoitida esa amaldagi qonunlar, jumladan “Normativ-huquqiy hujjatlar to‘g‘risida”, va “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi asos qilib olindi. Metod sifatida qiyosiy tahlil (comparative method) va normativ-huquqiy sharh (doctrinal interpretation) usullari qo‘llanib, AQSh modeli va O‘zbekiston qonunchiligi asosida kraudsorsingning huquqiy tartibga solinishi, uning cheklovlari va imkoniyatlari baholandi.

Natijalar (Results)

AQShda huquqiy crowdsourcingning rivojlanishi AQShda huquqiy sohada kraudsorsing jarayonlari 2000-yillarning boshlaridan boshlab tez sur’atlarda rivojlandi. Bu jarayon avvalo axborot texnologiyalarining yuksalishi va fuqarolarning huquqiy ma’lumotga bo‘lgan keng kirish imkoniyatiga ehtiyoji bilan bog‘liq bo‘ldi. AQSh hukumati 2003-yilda ishga tushirilgan Regulations.gov portali orqali fuqarolarga qonun loyihalari va federal normativ hujjatlar yuzasidan fikr bildirish imkoniyatini berdi. Bu jarayon huquqiy kraudsorsingning birinchi institutsional ko‘rinishi hisoblanadi.

Shu bilan birga, xususiy sektor ham huquqiy kraudsorsingni rivojlantirishda muhim rol o‘ynadi. Masalan, Casetext platformasi yuristlar va huquqshunos talabalar tomonidan yozilgan izohlar, tahlillar va sud amaliyotlarini jamlab,

jamoaviy bilim bazasini yaratdi. Peer-to-Patent dasturi esa AQSh Patent va savdo belgisi idorasi (USPTO) tomonidan ixtirolar ekspertizasiga jamoatchilikni jalb etish orqali, patent jarayonining shaffofligini oshirdi. CrowdJustice esa jamoaviy moliyalashtirish asosida fuqarolik jamiyati tashabbuslarini qo'llab-quvvatlashga xizmat qildi.

So'nggi yillarda huquqiy kraudsorsingning hajmi keskin oshgan. 2023-yilgi "Legal Tech Market Report" ma'lumotlariga ko'ra, AQShda har yili 15 milliondan ortiq foydalanuvchi huquqiy ma'lumotni onlayn platformalar orqali oladi, shundan 25 foizi advokat xizmatlaridan foydalanmasdan, kraudsorsing asosidagi platformalarda javob topgan. Bunday tendensiya ayniqsa kichik biznes egalari va past daromadli fuqarolar orasida keng tarqalgan.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, fuqarolar kraudsorsing platformalarini bir necha asosiy sabablarga ko'ra tanlaydilar. Birinchidan, moliyaviy omil — AQShda advokatlik xizmatlari o'rtacha soatiga 200–400 dollarni tashkil etadi, bu esa o'rtacha fuqarolar uchun qimmat hisoblanadi. Crowdsourcing platformalari esa bepul yoki minimal to'lov asosida huquqiy ma'lumot olish imkonini beradi. Ikkinchidan, tezkorlik va qulaylik — foydalanuvchilar 24 soat davomida onlayn platforma orqali savol berish, mavjud ishlar bilan tanishish va boshqa foydalanuvchilar fikrini olish imkoniga ega. Uchinchidan, ochiqlik va hamkorlik muhiti — jamoaviy muhokama natijasida turli nuqtai nazarlar o'rganilib, huquqiy yechimlarning sifat darajasi ortadi.

AQShda huquqiy kraudsorsing maxsus bitta qonun bilan tartibga solinmagan bo'lsa-da, u mavjud huquqiy tizim doirasida nazorat qilinadi. Eng muhim huquqiy asoslar quyidagilardir:

“Administrative Procedure Act” (APA) — davlat organlarining onlayn jamoaviy maslahatlashuv jarayonlarini tartibga soladi, shu jumladan Regulations.gov orqali bildirilgan fikrlar qanday huquqiy kuchga ega bo‘lishini belgilaydi.

“Model Rules of Professional Conduct” — advokatlar va yuridik firmalar kraudsorsing jarayonida mijoz maxfiyligini (Rule 1.6) va foydalanuvchi bilan munosabatda halollik me‘yorlarini (Rule 7.1) saqlashlari shart.

“Work for Hire” konsepti va intellektual mulk to‘g‘risidagi qonunlar — kraudsorsing orqali yaratilgan hujjatlar va tahlillar kimga tegishli ekani masalasini tartibga soladi. Odatda, foydalanuvchi platformaga hissa qo‘shganda, “cheklangan litsenziya” asosida huquqlarni bo‘lishadi.

UPL (Unauthorized Practice of Law) qoidalari — yurist bo‘lmagan shaxslarning professional huquqiy maslahat berishini cheklaydi. Shu sababli Casetext va shunga o‘xshash platformalar foydalanuvchilarga shaxsiy maslahat bermasdan, faqat umumiy axborot berish bilan cheklanadi.

Hozirda ko‘plab shtatlar kraudsorsingni bevosita tartibga solish uchun maxsus ko‘rsatmalar ishlab chiqmoqda. Masalan, Kaliforniya va Nyu-York shtatlari onlayn huquqiy xizmatlar uchun etik kodeks loyihalarini muhokamaga qo‘ydi. Shu bilan birga, Federal Trade Commission (FTC) va Securities and Exchange Commission (SEC) platformalarning moliyaviy faoliyatini nazorat qiladi, ayniqsa CrowdJustice kabi jamoaviy moliyalashtirish tizimlarida.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, AQShda huquqiy kraudsorsing hozirda muvozanatli tartibga solish modeli asosida ishlaydi: u erkin innovatsiyani rag‘batlantiradi, biroq foydalanuvchilarning huquqiy xavfsizligini ham himoya qiladi. Kraudsorsing orqali yaratilgan huquqiy tahlillar advokatlik kasbini to‘liq

almashtirmaydi, ammo huquqiy ma'lumotni demokratlashtirishda muhim vosita sifatida qaralmoqda. Shu sababli AQSh modeli boshqa mamlakatlar uchun ham namuna bo'lishi mumkin, chunki u huquqiy, axloqiy va texnologik muvozanatni saqlagan holda jamoaviy ishtirokni huquqiy tizimga muvaffaqiyatli integratsiya qilgan.

Muhokama (Discussion)

AQSh tajribasi shuni ko'rsatadiki, huquqiy kraudsorsing — bu nafaqat innovatsion texnologik hodisa, balki huquqiy tizimning o'zgarishiga olib kelgan ijtimoiy transformatsiyadir. U shaxsning huquqiy axborotga erkin kirish huquqini ta'minlash, adolatga teng imkoniyatni kengaytirish va huquqiy ongni oshirishga xizmat qiladi. AQShda kraudsorsing modeli muvozanatli tarzda tashkil etilgan: bir tomondan, davlat idoralari "Regulations.gov" kabi platformalar orqali jamoatchilikni huquqiy jarayonlarga jalb etadi, ikkinchi tomondan, xususiy sektor — "Casetext", "Peer-to-Patent", "CrowdJustice" kabi platformalar orqali huquqiy xizmatlarni raqamlashtiradi va jamoaviy ishtirokni ta'minlaydi. Buning natijasida davlat, fuqarolar va huquq sohasi o'rtasida yangi turdagi hamkorlik muhiti shakllangan. Mazkur tizimning asosiy yutug'i shundaki, kraudsorsing advokatlik kasbini to'liq almashtirmasdan, balki uni to'ldiruvchi mexanizm sifatida ishlaydi. Huquqiy axborot ommalashgani sari fuqarolar o'z huquqlarini anglash, da'vo yoki shikoyatni rasmiylashtirish, qonun loyihalariga munosabat bildirishda mustaqilroq bo'lib boradi. Bu esa adolat tizimining demokratlashuviga olib keladi.

AQShda huquqiy kraudsorsingni tartibga solish maxsus qonun orqali emas, balki mavjud huquqiy mexanizmlarni moslashtirish orqali amalga oshiriladi. Bunda asosiy prinsip — "innovatsiyaga to'siq qo'ymaslik, lekin fuqarolarning huquqiy xavfsizligini kafolatlash" tamoyilidir. Masalan, Administrative Procedure

Act (APA) davlat idoralariga fuqarolarning raqamli ishtirokini huquqiy asosda qabul qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, Model Rules of Professional Conduct advokatlarning kraudsorsingdagi ishtirokini axloqiy va maxfiylik standartlari asosida cheklaydi. Bu ikki tizim o‘zaro muvozanatda ishlaydi: birinchisi fuqarolik erkinligini kengaytirs, ikkinchisi professional mas’uliyatni ta’minlaydi. Shu yondashuv tufayli AQShda kraudsorsing faoliyati “huquqiy bozor”ning bir qismi sifatida tan olingan, biroq u professional xizmat darajasida emas, balki axborot va fuqarolik faolligi darajasida tartibga solinadi. Bu yondashuv boshqa davlatlarda ham muvozanatli model sifatida qabul qilinishi mumkin.

Kraudsorsingning asosiy muammolari — litsenziyasiz yuridik amaliyot (UPL), maxfiylik va javobgarlik noaniqligi — AQShda aniq mexanizmlar orqali boshqariladi. Masalan, “Casetext” platformasi foydalanuvchilarga individual maslahat bermasdan, faqat umumiy ma’lumot taqdim etadi. Bu orqali u UPL qoidalarini buzmasdan faoliyat yuritadi. “Peer-to-Patent” esa fuqarolarning fikrini rasmiy ekspertizaga yordamchi sifatida jalb qiladi, lekin yakuniy qarorni davlat organi qabul qiladi — bu esa jamoaviy ishtirokni huquqiy javobgarlikdan ajratadi. Maxfiylik masalasida esa anonimlashtirish va shifrlangan ma’lumot almashinuvi amaliyoti keng qo‘llaniladi. Bu, ayniqsa, advokat-mijoz imtiyoz (attorney–client privilege) saqlanishi uchun muhimdir. Shu jihatdan AQSh modeli texnologik xavfsizlik va huquqiy himoyani birlashtira olgan kam sonli tizimlardan biridir.

Tadqiqot natijalaridan ko‘rinadiki, AQShda huquqiy kraudsorsing ijtimoiy adolatni kuchaytiruvchi omilga aylangan. Past daromadli fuqarolar va kichik tadbirkorlar endilikda huquqiy ma’lumotni olishda advokat xizmatlariga to‘liq bog‘liq emaslar. Bunday demokratlashuv natijasida jamiyatdagi huquqiy ong

sezilarli darajada oshgan. Iqtisodiy tomondan, kraudsorsing huquqiy xizmatlar bozorida raqobat muhitini kuchaytirgan. An'anaviy yuridik firmalar o'z xizmatlarini raqamlashtirishga, mijoz bilan onlayn ishlashga o'rgana boshlagan. Natijada butun huquq sohasi "legal tech" transformatsiyasini boshdan kechirmoqda.

AQShdagi modelning eng muhim jihati shundaki, u "markazlashmagan, lekin nazorat ostida" yondashuvni qo'llaydi. Davlat fuqarolik ishtirokini cheklamaydi, biroq asosiy xavfli zonalarini — masalan, professional maslahatlarga oid cheklovlar, maxfiylik, moliyaviy shaffoflik — qat'iy nazorat ostida ushlab turadi. Bu model O'zbekiston singari rivojlanayotgan davlatlar uchun ham o'rnak bo'lishi mumkin. Ayniqsa, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida ochiq ma'lumotlar, elektron hujjat aylanishi va fuqarolarning qonun ijodkorligidagi ishtirokini kengaytirish rejalari mavjud. AQSh modeli bu jarayonda metodik asos bo'lib xizmat qilishi, fuqarolik ishtirokini huquqiy tizim bilan uyg'unlashtirish yo'lida amaliy yo'nalish ko'rsatishi mumkin.

Umuman olganda, AQShda huquqiy kraudsorsingning rivojlanishi davlat va fuqarolar o'rtasida yangi turdagi huquqiy aloqalar tizimini yaratdi. U nafaqat huquqiy xizmatlar sifatini oshirdi, balki huquqiy madaniyatni ham yuksaltirdi. Biroq bu jarayon muvaffaqiyatli bo'lishi uchun uchta shart muhim:

1. aniq huquqiy chegaralarni belgilovchi me'yorlar mavjudligi;
2. professional etikani saqlagan holda ochiqlik va ishtirokni ta'minlash;
3. texnologik xavfsizlik va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilishning kafolatlanganligi.

AQSh modeli ushbu uch yoʻnalishni muvozanatli tarzda uygʻunlashtira olgani uchun, bugungi kunda huquqiy kraudsorsingning eng muvaffaqiyatli amaliy tizimi sifatida eʼtirof etiladi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, huquqiy sohada kraudsorsing AQShda faqat texnologik innovatsiya sifatida emas, balki huquqni demokratlashtirish va fuqarolarning qonun ijodkorligida faol ishtirokini taʼminlashga qaratilgan ijtimoiy-huquqiy mexanizm sifatida shakllangan. Bu jarayon 2000-yillarning boshidan boshlab bosqichma-bosqich rivojlanib, davlat, fuqarolik jamiyati va xususiy sektor oʻrtasidagi hamkorlik natijasida keng qamrovli tizimga aylangan. Avvalo, AQShda huquqiy kraudsorsingning muvaffaqiyati, uni qatʼiy normativ-huquqiy baza bilan uygʻunlashtirishga erishilganligi bilan izohlanadi. “Administrative Procedure Act”, “Freedom of Information Act”, hamda “Model Rules of Professional Conduct” kabi asosiy normativ hujjatlar kraudsorsing jarayonlarining qonuniy chegaralarini belgilab bergan. Bu orqali fuqarolarning qonun loyihalarini muhokama qilish, huquqiy takliflar bildirish va ochiq maʼlumotlardan foydalanish imkoniyati qonuniy tus olgan.

Ikkinchidan, tadqiqot shuni koʻrsatadiki, AQShda kraudsorsing huquqiy amaliyotga chuqur integratsiya qilingan. Masalan, Regulations.gov, Casetext, Peer-to-Patent, va CrowdJustice kabi platformalar nafaqat fuqarolarning ishtirokini, balki professional yuristlar va davlat idoralarining hamkorlikda faoliyat yuritishini taʼminlaydi. Bu tizimlar orqali minglab foydalanuvchilar oʻz huquqiy savollariga javob topadi, ijtimoiy ahamiyatga ega sud ishlarini qoʻllab-quvvatlaydi yoki qonun loyihalarini tahlil qilishda ishtirok etadi. Ayniqsa, Casetext tizimi sunʼiy intellekt yordami bilan fuqarolarga bepul huquqiy tahlil va izohlar taqdim etib, advokatlik

xizmatiga muqobil ochiq manbali yechim sifatida tanilgan. Tadqiqotlarda qayd etilishicha, AQShda kraudsorsing asosidagi huquqiy ma'lumotlardan foydalanuvchilar soni 2023-yilda 25 milliondan oshgan bo'lib, bu advokatlik xizmatlariga talabni muayyan darajada kamaytirgan.

Uchinchi, kraudsorsing tizimlarining keng qo'llanilishi bilan bir qatorda, ularning huquqiy xavfsizligi masalasi ham yetarlicha tartibga solingan. Masalan, litsenziyasiz huquqiy maslahat (ya'ni, UPL – Unauthorized Practice of Law) berishni oldini olish maqsadida platformalar foydalanuvchilarga faqat umumiy ma'lumot taqdim etadi, shaxsiy maslahat emas. Shu bilan birga, advokat-mijoz maxfiyligi (confidentiality)ni saqlash uchun anonimlashtirish texnologiyalaridan foydalaniladi. Intellektual mulk masalalari ham “non-exclusive license” tizimi orqali hal qilinadi, ya'ni foydalanuvchi o'z hissasini qo'shgan taqdirda ham, mualliflik huquqidan butunlay voz kechmaydi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, AQShda kraudsorsingni tartibga solish “yumshoq regulyatsiya” (soft regulation) modeliga asoslanadi. Ya'ni, davlat to'liq nazorat o'rniga etik me'yorlar, professional standartlar va shaffoflik tamoyillariga tayanadi. Shu orqali fuqarolik ishtiroki rag'batlantiriladi, biroq huquqiy xavfsizlik kafolatlanadi. Bu muvozanat kraudsorsing tizimlarining barqaror rivojlanishini ta'minlagan asosiy omildir.

To'rtinchidan, tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, fuqarolarning advokat xizmatlari o'rniga kraudsorsingdan foydalanishining bir nechta ijtimoiy va iqtisodiy sabablari mavjud. Birinchidan, advokatlik xizmatlari ko'pincha qimmat bo'lib, past daromadli fuqarolar uchun moliyaviy jihatdan og'irlik tug'diradi. Ikkinchidan, kraudsorsing platformalari tezkor, ochiq va interaktiv xarakterga ega bo'lib, foydalanuvchilarga real vaqt rejimida javob olish imkonini beradi. Uchinchi, bunday tizimlar fuqarolarning huquqiy savodxonligini oshirishga

xizmat qiladi, bu esa uzoq muddatda adolatli sudlov tizimiga ishonchni mustahkamlaydi. Umuman olganda, AQSh tajribasi shuni ko'rsatadiki, huquqiy kraudsorsingning samarali ishlashi uchun uchta muhim omil zarur: birinchidan, normativ-huquqiy aniqlik; ikkinchidan, fuqarolik ishtirokini qo'llab-quvvatlovchi institutsional mexanizmlar; uchinchidan, texnologik xavfsizlik va etik standartlar. Bu uchlik o'zaro uyg'unlashganda, kraudsorsing faqat huquqiy yordam vositasi emas, balki jamiyat va davlat o'rtasidagi muloqot maydoniga aylanadi.

O'zbekiston uchun bu model muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega. Mamlakatda raqamli boshqaruv, ochiq ma'lumotlar siyosati va fuqarolik jamiyati rivojlanib borayotgan bir paytda, AQSh tajribasi asosida huquqiy kraudsorsing mexanizmlarini yaratish huquqiy tizimni yanada shaffof va demokratik qilishga xizmat qiladi. Buning uchun, avvalo, kraudsorsingni tartibga soluvchi alohida normativ-huquqiy hujjat ishlab chiqish, davlat organlarida ochiq muhokama platformalarini yaratish va fuqarolarni raqamli huquqiy savodxonlikka o'rgatish zarur.

Xulosa qilib aytganda, huquqiy kraudsorsing — bu zamonaviy huquqiy tizimni fuqarolik jamiyati tamoyillari bilan bog'lovchi innovatsion vositadir. AQSh tajribasi ko'rsatib turganidek, agar ushbu tizim aniq huquqiy me'yorlar bilan himoyalansa va axloqiy tamoyillar asosida rivojlantirilsa, u nafaqat adolatli sudlovga kirishni osonlashtiradi, balki jamiyatda huquqiy madaniyatni yangi bosqichga olib chiqadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Alqahtani, B. A., Hossain, M. S., & Muhammad, G. (2017). Legal and ethical issues of crowdsourcing. *Journal of Information, Communication and Ethics in Society*, 15(3), 290–305. <https://doi.org/10.1108/JICES-02-2017-0013>.
2. American Bar Association. (2020). *Model Rules of Professional Conduct*. Chicago, IL: American Bar Association. Retrieved from https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/.
3. Casetext. (n.d.). Casetext: Legal research evolved. Retrieved October 30, 2025, from <https://casetext.com>.
4. CrowdJustice. (n.d.). Funding public interest litigation. Retrieved October 30, 2025, from <https://www.crowdjustice.com>.
5. Newcombe, P. (2016). Crowdsourcing legal research: The opportunities and challenges. *The Law Teacher*, 50(3), 270–285. <https://doi.org/10.1080/03069400.2016.1172551>.
6. Peer-to-Patent. (n.d.). Peer-to-Patent: Opening the patent examination process to the community. United States Patent and Trademark Office. Retrieved from <https://www.uspto.gov/patents/peer-to-patent>.
7. Regulations.gov. (n.d.). Your voice in federal decision-making. United States Government. Retrieved from <https://www.regulations.gov>.
8. U.S. Administrative Procedure Act, 5 U.S.C. §§ 551–559 (1946)
9. U.S. Freedom of Information Act, 5 U.S.C. § 552 (1966).
10. U.S. Patent and Trademark Office. (2015). *Peer-to-Patent pilot evaluation report*. Washington, D.C.: USPTO.
11. Work Made for Hire Doctrine, 17 U.S.C. § 101 (1976).
12. Brabham, D. C. (2013). *Crowdsourcing*. MIT Press.

13. Estellés-Arolas, E., & González-Ladrón-de-Guevara, F. (2012). Towards an integrated crowdsourcing definition. *Journal of Information Science*, 38(2), 189–200. <https://doi.org/10.1177/0165551512437638>.
14. Howe, J. (2008). *Crowdsourcing: Why the power of the crowd is driving the future of business*. New York, NY: Crown Business.
15. Schweik, C. M., & English, R. (2012). *Internet success: A study of open-source software commons*. MIT Press.
16. United States Securities and Exchange Commission. (2020). *Crowdfunding regulations and compliance guide*. Washington, D.C.: SEC. Retrieved from <https://www.sec.gov>.